DTU Bibliotek

Denne fil er downloadet fra

Danmarks Tekniske Kulturarv

www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på *www.tekniskkulturarv.dk/about*

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

DTU Bibliotek Danmarks Tekniske Universitet | Anker Engelunds Vej 1 2800 Kgs. Lyngby | Tlf. 45 25 72 50 | bibliotek@dtu.dk www.bibliotek.dtu.dk

P. F. Lunde.

Forslag til Forbedring i de arbejdende Classers Kaar.

INDUSTRI-FORENINGEN.

331 Lum gl

1848.

80 - 2.

Forslag

til

Forbedring i de arbeidende Classers Kaar.

Af

P. F. Lunde.

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

Kjøbenhavn.

Trykt hos Sally B. Salomon, Brünnichs Efterfølger.

1848.

INDUSTRI-
FORENINGEN.

Atter har en Kamp fundet Sted i Frankrigs Hovedstad, hvor Løsenet som sædvanlig var de Undertryktes Ret mod Magthaverne, denne Gang mere bestemt betegnet ved: Arbeiderne mod Pengemagten. — At dette var Hoveddrivefjederen til den store fire Dages Pariser-Kamp, tvivler neppe Nogen om, som kan og vil see hvad der foregaaer. — Ifald monarkiske Ledere og Partier fandtes blandt Arbeiderne, saa beviser dette ikke Andet end at disse enten ere endnu ikke tilstrækkelig oplyste og organiserede, saa at de i blind Iver for deres Sag troe at kunne, uden at skade den, indgaae Alliancer med Kronprætendenter og disses Redskaber, eller de have vundet den Overbeviisning, at det er temmelig ligegyldigt om Staten hedder Republik eller Monarchi, naar kun Institutionerne ere saaledes at Alles, og altsaa ogsaa deres Vel, fremmes. — Hvilken af disse Anskuelser, der er den rigtige i og for sig, eller hvilken der her har været den ledende, for at en Forening af saa modsatte Partier har kunnet finde Sted, er ikke Gjenstand for disse Blade; det

er nok, at Hovedmassen af Kæmperne blandt de Overvundne var Arbeidere, som fægtede for at vinde et sikkrere Udkomme end det, den hidtil værende Tilstand med al dens Usikkerhed og Underfundighed lovede.

Det er afgjort, at dette Feltraab var Middelet, hvorved den hele store Hob sattes i Bevægelse, og det er kun et underordnet Moment i Sagen, at der gaves Folk ib andt den, som havde ganske andre Formaal end Mængdens Velvære for Øie.

Disse Kronprætendenternes og Andres Udsendinge, hvis der vare Saadanne, ville som sædvanlig fiske i rørte Vande; men dette kunne de blot komme til ved at give sig Skin af at virke i samme Retning som Folkehoben.

Denne nye Katastrophe i Paris synes at have foranlediget et Par Dagblade her, til at optage Spørgsmaalet om Maaden hvorpaa Arbeidernes og in specie Svendenes Kaar kunne forbedres. Men da jeg deels ikke kan være enig med det ene Blad i Henseende til Midlerne, det tilraader, nemlig at lette Adgangen til at blive Mester, hvad der vel vil sige det samme som at forøge deres Antal; og da det andet Blad ikke gaaer nærmere ind paa Sagen, saa har jeg troet ikke at burde tilbageholde mine Anskuelser, som idetmindste vil afgive Stof til en Debat, der kan vække og forberede den offentlige Mening i denne Retning, saa at

Sagen, som neppe kan blive uberørt i den første Rigsforsamling, kan der træde sikkrere og bestemtere frem.

Enten vi nu betragte denne Sag fra et mere almindeligt Standpunkt eller fra et os nærmere liggende, Fædrelandets, saa giver den rigt Stof til Eftertanke, og nogle af de vigtigste Spørgsmaal, som da maae paatrænge sig os i denne Anledning, turde vel være:

1. Er det rimeligt at Katastrofen i Paris kan ansees for en Slutningsact mellem Arbeiderne og Pengemændene, idetmindste saavidt at Spørsmaalet herefter tilstedes en mere fredelig Afgjørelse?

2. Findes der hos os ligeartede Bestræbelser af en saadan Betydning, at de, naar de ville træde voldsomt frem, kunne udsætte os for lignende Ulykker, som de, der nylig ere overgaaede Paris, eller dog fremkalde en Tilstand hos os, som man maatte ønske undgaaet?

3. Hvilke ere de væsentligste Aarsager til Haandværks- og overhovedet Arbeidsstandens uhældige Stilling ligeover for flere andre Classer i Samfundet?

4. Bør vi roligt oppebie Udfaldet af Begivenhederne i Frankrig, og da søge at drage Nytte af hvad der vil skee, eller skulle vi søge at tilveiebringe saadanne Reformer i Arbeidernes Kaar, som vort Lands særegne Beskaffenhed gjøre tilraadelige, og som kunne tilfredsstille Tidens Krav.

5. Hvilke Forandringer i vore Institutioner bør vi herefter ønske indførte, for ad fredelig Vei at kunne tilfredsstille Mængdens billige Krav?

---

1. Da de Tusinder af Pariserarbeiderne, der som Faldne og Deporterde, formindskede disses Tal noget, dog kun udgjør en forholdsviis ringe Deel af Massen, som raaber paa Forbedring i Kaar, saa ville kun de Kortsynede, som antage, at Kampen blot gjaldt et Phantom, der ikke var begrundet eller havde tilstrækkeligt Fundament i Mængdens Overbeviisning om dens retfærdige Krav paa en bedre Tilværelse, kun Saadanne ville troe, at det sidste store Pariser-Blodbad har bragt Spørgsmaalet til en varig Afgjørelse. Nei, det vil vise sig her mere slaaende end nogensinde, at en heltemodig Kamp for en Sag, som angaaer Millioners Vel, ikke er fægtet forgjæves. Sandheden lader sig vel for en Tid tilbagetrænge, men den vil snart seire; den Tid er endelig kommen, da den ikke lader Pauser af Aarhundreder komme Modstanderne tilgode. — Den indrømmer dem neppe Aar. — Skulle Seierherrerne i Paris troe at kunne gaae frem paa anden Vei end den, der fører til Imødekommen af Arbeidernes retfærdige og billige Ønsker, saa vil der sikkert kun behøves faa Maaneder for at gjøre Største-

delen af de der nu kæmpede mod dem begribeligt, at de have fægtet mod deres egen Sag, de ville snart forstaae, at Juni-Kampen i Paris var i sin Oprindelse ikke saa fordommelig som den mulig blev derved, at fremmede og med Folkesagen lidet stemmende og denne lidet værdige Interesser, vidste at blande sig dermed og vildlede Mængden. Naar derfor Arbeiderne komme til Erkjendelse af de Vildfarelser, de have været stædte i, træde frem med mere beskedne, med de bestaaende Samfundslove bedre overeensstemmende, men just derved mere bestemte Fordringer, saa vil det vel vise sig, at Magthaverne, hvis de staae imod, atter vorde svage, at de forlades af Størstedelen af deres Stridsmænd, og Rollerne ville skiftes, hvis det kom til Kamp. Vi ville haabe at det ikke vil komme dertil. Men tør vi maaskee vente at Nationalforsamlingen i Paris vil erkjende Tidens Fordringer, og benytte den vundne blodige Seir til at bevise, at den erkjender, at ogsaa den er bleven vildledt ved Paavirkning af det gamle Systems Tilhængere, og at den ikke mere vil tabe sin Opgave af Øie, den at fremme Alles Vel?

Nei, Pariser-Blodbadet for 1848 tør derfor ansees for en saadan Handling, hvorved det foreliggende Spørgsmaal endelig afgjordes. Dette foreligger endnu i sin Heelhed aabent og end mere paatrængende end nogensinde til Paakjendelse. Regjeringen er kun ved

Seiren sat istand til at søge Opgaven løst paa den ønskeligste, paa den fredelige Vei.

Dog er Sagen skudt saa paatrængende frem, at der ikke levnes den Tid til Betænkning eller forgjæves Experimenteren. Den maa handle hurtigt og kraftigt, hvis den vil naae Maalet før Ødelæggelsen indtræder. Med hver Dag vil Arbeideren i Staden blive sig bedre bevidst, at hans Interesse ikke er forskjellig fra Arbeiderens paa Landet eller fra Soldatens, som nu kjæmper imod ham. Lige Forurettede ville snart finde og forstaae hinanden, og Følgen vil blive et Fostbroderskab saa mægtigt, at det, ligesom alle andre store Magter, der have været eller ere, vil ledes til at misbruge sine Kæmpekræfter. Lader os derfor ønske og haabe, at Frankrigs Magthavere ville ikke lade Tiden gaae tabt, ikke ved unyttig Modstand og Opæggelse fremmane til nye Kamp ogsaa de Masser, som endnu staae som dens Forbundne eller Neutrale, men at de ville afvæbne de allerede Kæmpende, ved efter yderste Evne at udøve Retfærdighed.

---

2. Naar vi ville undersøge om vort lille fredelige Land har noget at befrygte af den franske communist-socialistiske Sygdomstilstand, saa behøve vi blot at spørge om Arbeideren her nyder en saadan Betaling og indtager en saadan Stilling i Samfundet, som han

i Forhold til de Tjenester han yder det, har retfærdigt Krav paa, og som det ydre Vel maa fordre. Vort Lands og vor Folkecharacteers Eiendommeligheder indvirke unægtelig ogsaa paa Spørgsmaalets Besvarelse; de kunne fremskynde eller for en Tid tilbageholde Bevægelsen, forstærke eller svække denne, alt efter Omstændighederne, men de ville ikke formaae forstedse og ganske at tilbageholde Følgerne af, at Arbeiderne lide, hvis dette maatte vise sig at være Tilfældet. Og desværre behøver man ikke at søge længe for at overbevises om, at de Fleste som høre til Arbeiderclassen hos os, virkelig høre til de Lidende. Undersøge vi saaledes først, hvilke Samfundsclasser der især afgive Individer til Arbeiderstanden, saa fremgaaer allerede deraf, at den maa indtage en uheldig Stilling. De saakaldte „høiere Classer" iblandt os, betragte det aabenbar som lidet ønskeligt at komme i nærmere Berøring med den. See blot hvorledes alle Embedsmænd, betitlede og formuende Folk næsten uden Undtagelse ere enige om at lade deres Drengebørn studere eller søge Militairacademierne, for at de kunne blive forsørgede af Staten. Blot en Examen og Resten falder da i Reglen af sig selv. Vil det ikke gaae med Examen, og der er nogen Formue tilstede, ja saa tyer man til et Handels-Contoir og tilsidst Landvæsenet, men Tallet paa de „høiere Classers" Børn, som gaae over til

Haandværket, er desværre snart udfunden. See saagar vor Tids Skabning, den politechniske Læreanstalt: Hvo saae den fremstaae, som ikke ventede i den at see en Befordrer af Haandværkerens og overhovedet Arbeidsstandens Uddannelse derved, at disses Mestere og andre Førere kunne deelviis dannes der. Og hvad er Anstalten bleven til? Svaret maa blive: til en Skole for vordende Embedsmænd, som kun staaer i liden eller fjern Berøring med de Stænder for hvem den stiftedes. De derom offentlig førte Debatter af Anstaltens egne Lærere, afgive Beviis for hvor lidet den gavner den egentlige Haandværksstand. Hvorfor skyer man denne Stand? Er det ikke lige saa gavnligt for Staten, at den har oplyste og duelige Arbeidere som Embedsmænd? Jo visselig, man tør ikke benægte dette, men Sagen er, at Standen som en Heelhed betragtet, hører ikke til de Begunstigedes Klasser. Deri ligger Hemmeligheden. Enhver som hører til den, har intet andet Krav paa Statens Opmærksomhed, hvis Uheld rammer ham, end høist en Fattigstiftelse, Ladegaarden eller Noget dertil svarende.

Han kan have arbeidet saa tro og saa længe det skal være: vil Skjæbnen, at han ikke kan sørge for sig selv, saa er han fortabt; hos Staten har han intet Krav, og den Stand han tilhører, kan ikke hjelpe sig selv. Embedsmanden derimod, militair eller civil,

ligemeget, kan gjerne være mindre duelig, hans Anciennitet bringer ham frem. Gaaer Udueligheden saavidt eller andre Omstændigheder træde til, saa at man nødes til at forbigaae eller vel endog entledige ham, saa gjør det intet til Sagen, han gaaer da af med sin hidtil havte Gage. Han er til sin Dødsdag forsørget, og i Reglen Enken efter ham. At der gives Embedsmænd, hvis Stilling er uheldigere, veed jeg vel, men de regnes ikke til „de høiere Klasser". Disse kalde dem heller ikke „Embedsmænd" men „Betjente eller Underbefalingsmænd". Deres Lod er ingenlunde misundelsesværdigt. Som deres Løn uanseet Arbeidet kan klassificeres med Haandværkerens, saaledes er deres hele Stilling mere liig dennes end Embedsmandens. De ere ofte saadanne Subjecter, som ikke have naaet at erholde „Embede", og som enten af Frygt eller andre Aarsager skye selvstændigt Erhverv. Det er ofte Folk, som yde meget Arbeide mod liden Løn. De høre saaledes til de Ikke-Begunstigedes Klasse.

Embedsstanden og den Handlende en gros søger, ligemeget om bevidst eller ubevidst, systematisk at forværre Arbeidsklassens Kaar. Under Navn af at fremme Statens Vel ved at anbefale Love, baserede paa „rigtige statsøkonomiske Principer", fremkalder man en Concurrence, der unægtelig er tiltalende for

dem selv, da den nøder de overtallige Haandværkere og Arbeidere til at arbeide næsten uden Løn, men om Landet ikke vilde vinde mere ved en anden Fremgangsmaade, er et Spørgsmaal, som dog maaskee nu Pariserkampen vil nøde til at tage nærmere under Overveielse.

Med eet Ord! saaledes som Haandværksstanden og overhovedet Alt hvad der beskjæftiger sig med Industrie og Arbeide, naar de sammenlignes med de høiere Samfundsklasser, hører til de af Staten ikke Ubegunstigede, saa gaaer dette naturligviis især ud over den egentlige Arbeider, han hedde Svend eller hvadsomhelst. Han har altsaa al Aarsag til at være utilfreds med sin Stilling i og for sig, men savner han Arbeide, bliver den utaalelig. Skam og Skade veed vi følges ad. Da nu Bevægelserne i Frankrig og det øvrige Europa ere ikke blevne ubekjendte her, hvorfor skulle her da ikke findes communistiske og socialistiske Bestræbelser? Jo visselig findes de her, de ere tilstede og ville ikke undlade at træde frem, naar Tid er hvis vi ikke forebygge det. Troe ikke, at vor noget heldigere Stilling med færre Fabrikker i Landet, vil fritage os; her er talrige Klagere nok; og lader os endnu mindre indbilde os, at Pariserkampen har kuet Arbeiderne noget Sted i Europa; nei, ere vi saaledes vildfarende, saa ville vi snart føres paa bedre Spoer af nye Nødselsoptrin, hvis vi ikke

i Tide give Retfærdigheden Gehør. Glemmer ikke Sætningen: Et tabt Slag for en retfærdig Sag er dog ikke fægtet forgjæves, og Arbeidernes Sag er retfærdig, saalænge den ikke søger at hævde sin Ret ved forkastelige Midler.

---

3. En vigtig Aarsag til Arbeiderclassens Stilling overhovedet, men især deleshed Haandværksklassens uheldige Forfatning, maae fornemlig søges i Mangel paa en hensigtsmæssig Organisation og en dygtig Centralbestyrelse, der var udgaaet af deres egen Midte.

Herfra skriver sig igjen de fleste andre Onder, som hvile paa Standen.

Det vil vistnok forekomme Mange at være en paafaldende Anke, naar jeg siger Arbeidernes mindre gode Forfatning hidrører fra, at de ikke have havt en af deres egen Midte udgaaet Overbestyrelse. Men jeg troer dog, at de ved nærmere Overlæg ville indrømme, at f. Ex. vor Magistrat, der er sammensat af Mænd fra Stillinger aldeles udenfor Arbeidsklassen, ikke kan have den Kjærlighed til og Indsigt i det Standen vedkommende mere Specielle, og som, just fordi at Magistratens Medlemmer i deres hele Dannelse og alle borgerlige Forhold staae andre Stænder langt nærmere (jeg mener den høiere Handelsstand og Embedsstanden), ikke ret vel kan ventes at være den i For-

mue og Anseelse langt ringere Haandværksstands meest ivrige Talsmand. Da, som bekjendt Magistraten nu for en Deel udvælges blandt Borgerne, saa kunne dette synes at bøde noget paa Stillingen. Dette er imidlertid saa langt fra, at den kan snarere siges at være slettere nu end før; thi som ikke mindre bekjendt er just den høiere Handelsstand i Forening med Juristerne, den meest ubundne Næringsfriheds ivrigste Tilhængere, og da netop Tilgangen i Magistraten udenfor Borgerclasserne altid bestaaer i juridiske Embedsmænd, og fra Borgerne ligeledes i Jurister, Embedsmænd eller Grossérere, saa forklarer Resten sig selv.

Magistratsposternes Besættelse fra disse Klasser, er saa afgjort, at jeg end ikke mindes at Nogen fra Arbeiderclassen nogensinde har været stillet som Candidat eller har havt en eneste Stemme ved de nu, siden den nye Communalanordning af 1840 traadte i Kraft, foretagne 6 borgerlige Raadmandsvalg. — Sidste Gang opnaaede en Detailhandler Een Stemme i Borgerrepræsentationen.

Mere specielt vil Arbeidsclassens slette Stilling kunne udledes af en almeengyldig Regel, som neppe taaler Undtagelse. — Denne Regel siger, at hvad der er sjeldent er dyrt, hvad der derimod findes hyppigt er godt Kjøb. Det sande Gehalt gjør som oftest kun

lidet til Sagen. Den Gjenstand, der findes meget, eller mange af, er billig at kjøbe i Forhold til sit egentlige Værd; den falder i Priis efterhaanden som den forekommer hyppigere, og Forringelsen i Priis tiltager i endnu stærkere Forhold end Formerelsen gaaer for sig. Jeg kan ikke afholde mig fra at anføre en Sætning som jeg hørte for 25 Aar tilbage af vor Naturkyndige Conferentsraad, Ørsted, da han engang i sine populaire Forelæsninger over Natulæren kom til at omtale Egenskaberne af det finere Glas og Porcellain. Hans Ord, fremførte i en humoristisk Tone, vare omtrent disse: — „De finere Glas- og Porcellainssorter have imidlertid en væsentlig Feil, som gjør at de sælges for en saa ringe Priis i Sammenligning med de ædle Stene, som de dog komme saa nær just i de samme Egenskaber, hvorfor disse skattes. Denne Feil bestaaer kun i at de findes i saa stor Mængde. Kunsten har gjort, at de produceres uden stor Uleilighed; dette bestemmer Værdien i Penge. — At denne er ringe have vi kun Aarsag at være tilfredse med, men vi bør ikke derved tabe af Øie deres sande Gehalt."

Jeg har ofte funden Anledning til at tænke over disse Ord og funden at de kunde anvendes næsten overalt. De kunne saaledes og anvendes paa Arbeiderne. Og vi kunne vel have Anledning til at sige: vi bør ikke forglemme disses sande Værd fordi de ere

talrige. Deres Gjerning i Samfundet staaer ikke tilbage for Andres i Gavnlighed for det Hele, og ofte ei heller i Vanskelighed. Men da der findes saamange villige Hænder dertil, saa ere de ogsaa tilfals for godt Kjøb. Jeg troer ikke der er deelte Meninger om Rigtigheden heraf. Der er altsaa for mange Arbeidere om det Arbeide, der behøves eller kræves præsteret. Eller som Nogle sige, ved at vende Sætningen om: der findes ikke Arbeide nok til det store Antal Mennesker, som leve og ernære sig ved Arbeide.

Hvis vi ville anvende en af disse Sætninger i Almindelighed, f. Er. paa hele vort Lands Arbeiderstand, saa tør det ikke oversees, at Hindringerne, som træde i Veien for Afhjelpelsen af denne mislige Tilstand, ere ikke lige store, hvad Landbefolkningen angaaer, sammenlignet med Kjøbstedsbefolkningen. Medens Arbeiderne i Kjøbstæderne, som fornemmelig bestaae af Haandværkere, kun ville komme i en bedre Stilling ved at ordne og regulere Tilgangen, hvorom Mere i det Følgende, og man kun indtil en ringe Grad, eller som midlertidigt Surogat, tør tænke paa at afhjelpe Klagerne ved at tilveiebringe mere Arbeide, saa forholder dette sig ganske anderledes med vore Landarbeidere.

For dem gives der lønnende Arbeide nok. Jeg

vil ikke tale om hvad der endnu kunne være at gjøre overalt i Landet, paa selve de Steder, hvor der findes ledige Hænder.

Hvad der er skrevet herom, saavelsom mundtlige Meddelelser fra Sagkyndige, efterlader hos mig ingen Tvivl om, at der under Forudsætning af en mere omsigtig og uinteresseret Ledelse er Meget at foretage, som vil yde varig Rente. Vi vide jo ogsaa Alle, hvilke umaadelige Strækninger i Forhold til vort lille Land, der ligge øde hist og her, især i Jylland.

Nu rører ikke Andre derved, end de, der alt eie Formue, fordi der ogsaa hertil fordres Capitaludlæg. Men disse Formuende vove i Reglen kun deres Penge, naar de med Sikkerhed tør regne paa en Rente af de derpaa anvendte Summer, som overstige ofte ikke ubetydeligt den Rentefod, som er almindelig gjeldende; thi ville de ikke have Uleiligheden af at discontere eller paa anden Maade at arbeide med deres Penge, saa veed de at affinde dem med Statsgjeldsobligationer, Bankaktier og deslige. Dog er det aldeles klart, at Staten, saavelsom Communerne ville være vel tjente med at forstrække med Capital til slige Foretagender, om den end forrentedes med færre pCt., naar Landarbeiderens Stilling derved forbedredes, og Landets Kraft med det samme tiltog. Selv et Tab af nogle Brøk pCt. anvendte paa denne Maade

er at foretrække for en lignende Sum anvendt som Almisse. Landarbeiderens Stilling kan altsaa let forbedres, naar Sagen gribes an paa den rette Maade, naar saadanne uinteressserede Formuende, som Staten og Communerne ere, eller burde være, for Alvor ville træde hjælpende og veiledende til. Aarhundreder have imidlertid viist, at disse ikke kunne eller ville dette, eller de gjøre det i al Fald i en saare utilstrækkelig Grad, og jeg holder mig overtydet om, at det i den nærmeste Fremtid kun vil skee paa en høist ufuldkommen og ufyldestgjørende Maade, saalænge Arbeiderne ikke selv organisere dem og søge gjennem offentlig Discussion at overbevise vore nærværende Magthavere, Eiendoms Ihændehaverne, om Nødvendigheden af en Forandring i de bestaaende Forhold.

At angive under hvad Form eller paa hvilken Maade denne Discussion rettest bør fremmes for Landarbeidernes Vedkommende, for at Hensigten kan naaes, medens der dog tages billigt Hensyn til de nærværende Begunstigedes Fordringer, hører ikke herhen. Min Hensigt er væsentlig at lede Kjøbstedarbeidernes Opmærksomhed hen til en Vei, ad hvilken jeg formener de ville komme til Ekjendelse om deres rette Stilling i Samfundet, og som igjen vil føre til, at de ville kunne naae det fornuftige og med det Heles Vel over-

eensstemmende Formaal, som da vil vise sig. Jeg troer kun her at maatte i Forbigaaende bemærke, at ligesom jeg i Hovedsagen anseer Klagerne fra Landet at være de samme som i Kjøbstederne: for mange Hænder — for lidet Arbeide; at Spørgsmaalet der som her gjelder Udligningen af en Deel af Misforholdet mellem Begunstigede og Ikke-Begunstigede eller med andre Ord mellem Formuende og Uformuende; kort sagt, at Aarsag og Virkning, der som her, ville i det Væsentlige være eens, saaledes vil det samme Lægemiddel mod Ondet ogsaa frembringe en lignende Bedring i Tilstanden, naar det anvendes paa Landet som naar det anvendes i Kjøbstederne.

Efter denne Udflugt gaaer jeg tilbage til Hovedæmnet, Aarsagen til Kjøbstedarbeiderens uheldige Stilling. Af det Foregaaende fremgik min Anskuelse, at denne hidrører fra en overtallig Arbeidermængde.

Før vi kunne tænke paa Midler til Afhjelpelsen heraf, maae vi endnu opholde os et Øieblik ved Aarsagen til denne Kjendsgjerning; vi ville see om vi ikke i de Love, som hidtil have styret Samfundet, kunne finde Spiren hertil. Som bekjendt er den ældste Forening af Arbeidere, som vi kjende, vore Haandværks- og Handelslaug, som skrive sig fra Næveretens Tid. De fremstode da som en Nødvendighed

for Culturens Beskyttelse og Fremskridt, mod Datidens Forvirring. I en senere Periode, da Aarsagen til deres Fremkomst, da Røverriddernes Tid, var forbi, forandredes ogsaa deres Formaal; medens dette først væsentligst havde været, forenede at varge sig mod Vold og Overlast, saa kom det nu først og fremmest til at hedde i Laugene: vi fordre Beskyttelse mod en for stor Concurrence. I de Kampe, som Staterne førte i de sidst forløbne Aarhundreder, først med Geistligheden og siden med Adelen, gaves der riig Anledning for Laugene til at gjøre sig Fyrsterne forbundne, eftersom hine, da mere end nu udgjorde en stor Deel af Datidens Repræsentanter for Penge- eller Eiendomsvælden. Despotisme, Monopol og Laugsvæsen gik Haand i Haand, og det er ganske i sin Orden, at Langsvæsenet i dette Selskab ikke tog sig synderligt op. Det oversaae Tidens Fordringer, støttende sig paa sine Previlegier søgte det kun at afslutte sig saameget som mueligt. Nye Opfindelser og Forbedringer i Industrien forbleve saa at sige fremmede for det. Istedetfor at det burde have søgt at gjøre sig deelagtig i disse ved at optage Opfinderne og Udøverne i sine Rækker, saa førte det en stadig Kamp for Domstolene med dem, og ikke mindre mellem sig selv indbyrdes. Der manglede den sagkyndige Domstol, som burde være udgaaet af dets egen Midte, hvis Hverv havde

været at afgjøre indre Stridigheder, at samle og forsone de ofte udadstræbende og modsatte Interesser, hvortil Spiren maaskee fandtes i de forskjellige Haandteringer, men som Culturudviklingen og Tidsomstændighederne gave Næring. Regjeringsformen — den Engelske undtagen — taalte ikke dengang andre Domstole end de, der dannedes af dens Jurister, og Laugene selv opfattede ikke Vigtigheden af at holde sig enige indbyrdes. Saaledes skeete det, at Laugsvæsenet ikke sjelden modarbeidede sig selv. Det ofte lige Latterlige og Ubillige, som disse Retstratter i Juristernes Hænder ikke sjelden gave til Skue, vendte lidt efter lidt den offentlige Mening fra det, og da Despotismen i Frankrig faldt, fik det ogsaa sit Banesaar. I den nye Tingenes Orden, hvor Repræsentativsystemet gjorde sig gjeldende, var der ikke Tale om Laugsvæsen som Corporation. Havde dette tidligere forglemt sin Opgave: at være Beskytter og Befordrer af al Industrie, saa straffedes det haardt herfor. De nye Regenter, Pengemændene, — hertil regner jeg ogsaa de Handlende i det Store, — glemte reent de Velgjerninger, Laugene havde ydet Samfundet. Industrien foreskreves kun Love af dem i Forening med deres troe Tjenere, Juristerne og Embedsmændene. I Frihedens Navn ind-

førtes et System, som i Korthed angivet, maatte lede til følgende Resultater:

1. Et saa stort Antal Mestere, at det Overskud af Arbeidet, som kan blive enhver af dem til Deel, maa blive utilstrækkeligt, for at Mesteren kan fremtræde som en saa vigtig, og i og for sig hæderlig Stands oplyste, og indflydelsesrige Lærer og Veileder.

2. Da Svendenes Kaar retter sig i Hovedsagen efter Mesternes, saa kunne hine ikke have Meget, naar disse kun have Lidet. Og da det ikke vil være vanskeligt at angive hvad Dannelsestrin og Indflydelse i Samfundet hvilkensomhelst Borgerclasse indtager, naar man kjender dens Indtægter, saa veed man ogsaa, at Svendeclassen, Arbeidsclassen i Almindelighed kun kan indtage et lavt Trin. For at bøde paa den ringe Betaling, som den store Concurents medførte, maatte Mesteren søge at arbeide med Drenge, hvor det var gjørligt. Svendeklassens overdrevne Forøgelse og end større Nød blev da en naturlig Følge. Den nye Stormagt, Penge-Magten, har aldrig undladt at gjøre sig gjeldende saavel i Staternes Styrelse som i de borgerlige Forhold overhovedet, men den var ved den første franske Revolution ikke udviklet til den fordærvelige Høide, den nu har naaet. Underordnende sig uden Undtagelse, Alt og Alle, der vove at træde den hindrende i Veien, viser den sig

nu fra den Tid, som den meest hensynsløse og grusomme Seierherre, der nogensinde existerede. Den som er uden Formue, er en Nullitet. Har han Aand, har han Kundskaber og Dannelse, saa kan han vel faae Deel i Magthavernes Herligheder, ved at anvende sit Talent og sin Dygtighed i deres Tjeneste og til deres Forherligelse; men lad os derimod see om der gaves Nogen, som anvendte sine Evner i modsat Retning, som blev andet end en Stodder. De Sidstes Tal er saa ringe og da de desuden dele Skjæbne med den hele øvrige store ubegunstigede Classe, hvis Lod er Forglemmelse, saa ville vi næsten forgjæves hos os lede efter noget Navn af Betydning, som talte Arbeidsclassens Sag eller søgte at gjøre sig bekjendt med dens sande Forhold.

Denne hidtil uimodstaaelige Magt, hvem Konger og Fyrster forlængst have hyldet og tjent, blev naturligviis Staternes Lovgiver. Besiddelse af Eiendom gav ligefrem Eneret hertil. Som Saadan decreteerte den snart en mueligst uindskrænket Frihed i al Handel og Erhverv, fordi dens Vælde fremmedes derved. Derved opnaaedes unægtelig som anført, at der fremstod en utallig Mængde Concurrenter i Kjøbstederne, som atter medførte paa den ene Side nye Opfindelser og Forbedringer i Arbeidet samt ved Siden deraf et Godtkjøbssystem i det Uendelige, men paa

den anden Side udgik ogsaa af dette System den forvirrede Tilstand, hvori hele Europa nu befinder sig.

Den uordnede Arbeidersklasse havde Intet at sætte derimod, aandelig Dygtighed, Formue og deraf udgaaende Indflydelse i Samfundet gik mere og mere over til Pengemagtens Side. Kun en Revolution kunne redde Arbeidsstanden fra end større Nød og Nedværdigelse, og dette er derfor en af de væsentligste Aarsager til at vi nu befinde os i en Revolution.

---

4. Men spørges der, skulle vi dog ikke kunne afvente Begivenhederne i Udlandet og drage os til Nytte de Erperimenter, som der foretages, før vi selv skride til Forandringer, saa kan jeg svare: Have vi ikke ganske nyelig seet Frankrig bragt nær en Omvæltning, om hvilken Ingen veed hvor den ville have ført hen, og at det er kun reddet for denne Gang enten ved Forsynets uransagelige Styrelse eller ved et Tilfælde?

Er der Nogen, som med Opmærksomhed har fulgt de enkelte Bevægelser, som have fundet Sted i de sidste 20 Aar i Europa, som har gjort sig bekjendt med de umaadelige Forurettelser og Lidelser, som de Ikke-Begunstigede overalt ere udsatte for, og som endnu kunne tvivle paa, hvo der om et Aar ja maaske inden kortere Tid, vil være Seierherre i Paris; det være

nu gjennem fornyede blodige Kampe eller gjennem et Arbeidernes retfærdige Krav tilfredsstillende Forlig?

Til ham vil jeg da sige, at han ikke maa have fulgt Begivenhederne med Opmærksomhed, han maa ikke have gjort sig fortroelig med den Regningsformel eller Scala, hvorefter alt Nyt af Sandt og Godt maa skride frem, naar det, som i dette Tilfælde, møder heftig Modstand; han ville ellers let have opdaget, at det nødvendigviis maa være efter en stigende Progression, og han ville ved at have seet lidt nøiere til, snart have opdaget, at de tilbagelagte Led i Bevægelsesrækken, allerede ere saa mange, at de Resultater, som enhver nye Bevægelse nu ville medføre, maa nødvendigviis blive store og meget snart saa store, at Modstand med den Revolution, som fordrer Retfærdighed mod Menneskehedens mindre begunstigede Deel, vil vise sig frugtesløs. Han maa kort sagt, ikke være trængt til Bunds i hvad der rører sig i Massernes Bryst. Dog, jeg vil ikke oprippe disse Saar, jeg vil meddele min egen Erfaring, og det Resultat jeg er kommen til: I 20 Aar holdt jeg mig overbeviist om, at vor Statssamfunds Bygning var forældet, forraadnet i dens Grundstotter og at den stod for Fald, og derfor arbeidede jeg efter Evne paa en Forandring til det Bedre. Jeg troer endnu paa Guddommens Kjærlighed og Omsorg for Menneskeheden, men jeg tilstaaer, jeg ville

maaskee forlængst have skiftet Tro, dersom jeg ikke havde funden mig gjennemtrængt af Visheden om en snart forestaaende politisk Omvæltning, der maatte drage den selskabelige efter sig eller føre den med sig. Jeg saae som oftest kun Underfundighed og Bedrag endogsaa der, hvor det heed, at Dyden og Fortjenesten blev hædret; men derimod var jeg ofte Vidne til, hvorledes Bravheden og Dygtigheden tilsidesattes, ja saagar forfulgtes, naar den i sin rene usminkede Skikkelse vovede at træde den forgyldte Usselhed imøde. Den Revolution, der nu er kommen, er mig derfor ikke fremmed eller uventet; mit foregaaende Liv vidner om, at jeg vidste, den maatte komme. Ja, vi befinde os i Begyndelen af en Omvæltning saa stor og valdig som nogen, der er gaaet forud, thi dens Valgsprog er: Udligning af saadanne Misforhold i Samfundet, som staae hindrende i Veien for Alles muelige Velvære og det hele Samfunds Forædling. Det ville derfor være lige uædelt som unyttigt at forsøge paa at standse end sige bringe det alt Skete tilbage som ugjort. Kun forblindede Daarer kunne tænke paa Sligt. Det er vel sandt, at den intellectuelle Oplysning, den moralske og religiøse Tilstand, som det var ønskeligt var udbredt i Masserne og som ene ville kunne sikkre en jevn fremskridende Udvikling, den fattes endnu. Derfor kunne Magten saa længe forblive i de enkelte Interes-

feredes Hænder, derfor stode vi saa længe stille, men derfor maae vi nu ogsaa gjøre store og farlige Spring, thi Dagen er forhaanden, da Arbeidet maa være tilendebragt. Seer Eder blot om og I ville finde Varsler nok, om at den er nær. Forgjæves ville I nu lade prædike Humanitet og Moral; Larmen af Bevægelsen vil overdøve Eder, og naaede Ordene alligevel de Nærmeststaaendes Øren, saa baader det kun Lidet. Bevægelsen er for stærk; der fordres Tid for atter at tilveiebringe Roe. Oplysningens og Forædlingens Træ er ingen huul Sivplante, som skyder iveiret paa faa Dage. Det kræver lang Tid for at vore, men bliver da ogsaa et herligt, et kraftigt og skyggefuldt Træ, der vil yde os Alle Lye og Sikkerhed. Men glemmer ikke, at Folkets Mangel paa Oplysning ere især de Styrende, de hidtil Magthavende, ansvarlige for.

Nei, lader os ikke spilde Tiden med forgjæves Forsøg paa at standse den fremvældende Strøm i sin Fart, det vil overstige vore Kræfter; lader os derimod oversee vor Stilling, og da blive enige om at lede Strømmen i saadanne Retninger, at ikke Alt Godt med Ondt skal bortskylles af den. Men lader os fremfor Alt ikke opsætte at tage fat paa Værket, hvis vi ville haabe at udrette Noget; thi om føie Tid vil det kun være spildt Møie. Lader os ikke opsætte at ordne

vore egne Arbeiderforhold, som turde endnu være lette at ordne, i Sammenligning med andre Landes, medens det er Tid; det turde være forsilde, naar Paris inden stakket Tid bliver sig bevidst, atter at have gjort et uheldigt og forgjæves Forsøg derpaa.

---

3. Forinden jeg vil forsøge at paapege de Midler, der staae til vor Raadighed, for at afhjelpe Arbeiderstandens retfærdige Klager, og lade dens Fordring om, at den Arbeider, som kan og vil ernære sig ved at arbeide i sit tillærte Fag, ogsaa har Vished for at kunne finde et passende Udkomme, skee Fyldest, vil jeg først fremsætte nogle af de Anstødsstene, som jeg troer enten Erfaring har viist, at man bør søge undgaaede, eller som min individuelle Overbeviisning tilsiger mig, man bør vogte sig for.

Jeg vil begynde med at advare imod at give noget nyt System Indpas, hvor Eiendom af hvilketsomhelst Navn, ikke respekteres. Indfører intet Nyt, hvori ikke Enhver gives Leilighed til at faae forøget Indtægt i Forhold, som han arbeider mere, ligemeget om dette Arbeide ydes med Hoved eller Hænder eller at han lader Pengene arbeide for sig. Blandt de Grunde, hvorpaa jeg stetter dette, er den fornemste vel den, at denne Lov var gjeldende saalænge

der levede Mennesker paa Jorden, og da den holdt sig til alle Tider og under alle Himmelegne, saa maa den være udgaaet af en Trang i vort inderste Væsen, som ikke lettelig lader sig tilbagevise. Da jeg nu, ihvorvel jeg erkjender de forandrede Omstændigheder, som en høiere Culturtilstand og Oplysning har medført, ikke anseer Menneskene i vore Dage i deres Tilbøieligheder, at være væsentlig forskjellige fra dem, der tidligere levede, og da jeg i Henhold hertil ikke viner noget andet Middel, end Eiendomsretten, hvorved Arbeidet, den allerførste Betingelse for det enkelte Individs saavelsom det hele Samfunds Velbefindende og dets Fremskriden mod en mere forædlet Tilstand, kan fremmes, saa forekomme disse Grunde mig allerede stærke nok, til ikke at slaae ind paa nogen anden ukjendt Vei, om hvilke vi ikke vide hvor den fører hen. Og at Arbeidet maa vedblive at være den allerførste Betingelse for, maa vedblive at være Grundstenen til Menneskenes Velvære, nu og stedse, troer jeg ikke er nogen Tvivl underkastet.

Istedetfor flere andre Grunde, som jeg troer at kunne anføre for min Paastand, om ikke at bygge en ny Tingenes Tilstand paa Pengemagtens Ruin, vil jeg henvise til, hvad derom er anført i Tidsskriftet „Nord og Syd"; henholdende mig hertil advarer jeg imod Communisme.

Jeg veed det for en Deel af Erfaring, og kan derfor godt sætte mig ind i, at det er vanskeligt at give Fornuftgrunde Indpas, naar man finder sig uretfærdig overvældet og nedtraadt af en saa hensynsløs og ubarmhjertig Tyran som Pengemagten i dens Misbrug. Det er ikke let for den uskyldig Forarmede, hvad i Samfundet betyder det samme som Betydningsløse den Ringeagtede, at give den Tanke Rum, at Forglemmelse bør træde istedetfor Hævnen, just naar denne beleiligst saae sig istand til at træde frem for Modstanderen. Jeg veed at dertil udkræves Egenskaber, som hiin Vampyrs Tilbedere i Almindelighed ikke kjende, skjøndt de for det meste regne dem at henhøre til de „høiere Classer". Og dog holder jeg mig forvisset om, at jeg ikke forgjæves vil appellere til Eders bedre Følelser, I, Undertrykte og Lidende i Samfundet. Jeg vil ikke forgjæves raade Eder, til ikke at lade Eder henrive af de Følelser, som lidt Forurettelse paa Eders Side og haanende Overmod paa Eders Modstanders, indgiver.

Undersøger denne Modstander, Pengemagten, nøiere og I ville da snart overtyde Eder om, at den, viist tilbage inden de Skranker, over hvilke den ingensinde burde været traadt, ingenlunde er saa utaalelig for Samfundet. I ville snart see, at den kun er bleven det derved, at den uforstyrret fik Lov at udvikle sig og vore paa det øvrige Samfunds Bekostning. I

samme Forhold, som den uhindret udbredte sig, slog Rødder og sugede Næring fra Alt, hvad den kom i Berøring med, steeg dens Kraft og Indflydelse.

Da denne havde naaet en Høide, der overgik alle andre virkende Magter i Staten, fulgte den kun dens Forgjængeres Exempel, og vi kunne vel sige Exemplet af alt Jordisk, den blev overmodig og misbrugte sin vundne Vælde.

I og Eders Fædre, som saaledes tillode den at naae en saa uindskrænket Magt, som den ingensinde burde være kommen i Besiddelse af, staae altsaa som Medskyldige. Har Eders Skyld kun bestaaet i Uvirksomhed, i Intet at gjøre, saa er det det samme, I ere dog medansvarlige derfor, og I have ikke Ret til at nære Hævnfølelser mod Eders Undertrykker, thi I maatte da ogsaa nære den mod Eder selv. Nei, lad Forglemmelse hvile over det Skeete, forsaavidt Erindring derom ikke er fornøden, for at veilede os paa vor nye Bane.

Lader Eder ikke henrive af uædle Motiver til at foretage Skridt, som i det høieste kun kan lede til Eders Modstanders Ruin tilligemed Eders egen. Stiller Eder et Maal, som kan naaes og som engang naaet, kan bibeholdes. Lad dette Maal være Eders egen, som Eders Efterkommeres Deeltagelse i Oplysning og Velvære, og dermed forenet bedre og sikkrere Ud-

komme. Kun ved at optræde med moderate, men bestemte Fordringer, ere I sikkre paa Seiren.

Næst Communismen vil jeg fraraade den Socialisme, som Frankrig allerede har gjort Forsøg med og som i Grunden gjør Arbeideren, saavelsom hans Formand eller Mester, til Statens Embedsmænd. Dette strider imod vor Tids Løsen, som maa være færre, men ikke flere Embedsmænd.

Den saakaldte økonomiske Socialisme som Frankrig nu forsøger, anseer jeg ikke os tjenligere end den Foregaaende. Foreninger, som Staten under Ledelse af den executive Magt, eller selv under Ledelse af en Nationalforsamling forskyder med Pengesummer for at træde op som Concurrent ligeoverfor den frie unnderstøttede og med dyrere Penge arbeidende Borger, vil snart medføre dennes yderligere Ruin end allerede skeet, og vil sluttelig lede til det samme Resultat som hiin: til en Skare af Embedsmænd istedetfor frie Borgere.

Idet jeg saaledes maa ansee hine Systemer for ligesaa skadelige for det Heles Vel som uholdbare, idetmindste med Menneskene, saaledes som de efter mit Kjendtskab nu ere, saa maa jeg paa den anden Side ligesaa bestemt fraraade at fremture i det System, der i lang Tid har været Yndlingssystemet, „den meer eller mindre ubundne Næringsfrihed.“ —

De Resultater, som denne har fremført i andre Stater, og hvoraf Europas nuværende Stilling for en stor Deel er udgaaet, vidne imod det.

Efter saaledes at have paaviist de Midler, som man efter min Overbeviisning bør undlade at benytte ved det foreliggende Spørgsmaals Affgjørelse, gaaer jeg over til mit egentlige Forslag om, hvad jeg mener der bør skee.

Dette gaaer ud paa, at man skal conseqvent gjennemføre det System, som Nutiden har opstillet som Basis for al Regjeringskonst, som det eneste Middel mod Despotie og Undertrykkelse fra hvilkensomhelst Side: Jeg mener Repræsentationssystemet i sin fulde Betydning.

Jeg finder ligesaalidet det Heles Vel som de arbeidende Classers særlige Interesser tilstrækkelig varetagne blot ved en Rigsforsamling. Denne staaer for høit til at bemærke, hvad der foregaaer saa dybt nede under den; den maa holde sit Blik fæstet mere paa det Hele, og overseer derfor let, naar en eller anden enkelt Deel i de lavere Regioner lider, og er maaskee nær ved aldeles at gaae under. — Selv By- og Distriktsbestyrelserne fremgaaede af dette System, see vi jo i Frankrig og flere Stæder, formaae ikke engang at hjælpe paa den Samfundets Brøst, som i dette

Aar har rystet Europa i dets Grundvold, og som truer med end stærkere Storme. — Mit Forslag gaaer derfor ud paa, at enhver nogenlunde betydelig Interesse bliver repræsenteret saaledes, at den kan komme tilorde, og da bliver tillagt saamegen Myndighed, som det Heles Vel og god Orden kan tilstede.

Med Hensyn til Byernes Arbeiderbefolkning vilde jeg da foreslaae:

1. At Svendeklassen i hver Haandtering træder sammen, og efter fælleds Raadslagning vedtager, hvad den fra sit Standpunkt anseer for gavnligt for den.

2. At Mesterne ligeoverfor Svendene danne Foreninger, som discutere Standens Sag fra en anden Side.

3. At en af lige mange Medlemmer, fra hver af de foregaaende Afdelinger, bestaaende Bestyrelse danner det Organ, som repræsenterer den samlede Erhvervsgreen, det være Haandværk eller Fabrik.

4. En Overbestyrelse, sammensat af eet Medlem af hver Haandterings Svendeklasse og eet af Mesternes, slutter det Hele.

Hvis en lignende Organisation af Handelslaugene og forskjellige andre Detailhandlere fandt Sted, saa ville Byøvrigheden (som jeg forudsætter udgaaet af mere folkelige Valg, hvilket vel snart maa skee) og andre høiere Autoriteter, ikke som nu, blive helemrede

med at løse Opgaver, som de ikke formaae at løse, forti de ikke forstaae dem. Jeg antager nemlig, at disse overordnede Arbeider og Handelsbestyrelser ville som Dele af Communen, kunne blive indrømmede en vis Myndighed til at afgjøre alle indre Sager, som ikke directe vedkomme hele Samfundet.

For at give en Idee om, hvorledes jeg troer, at en saadan Tingenes Orden kunne realiseres og ville virke, vil jeg tillade mig at fremsætte et Par Exempler.

Som bekjendt har i de sidste Aar mange Stemmer hævet sig for at lette Adgangen til Mesterret i Laugene. En Deel Svende have udtalt sig herfor, men de betydningsfuldeste Stemmer i denne Retning komme fra de høiere Classer i Samfundet, som dog kun af Bøger kjende Arbeidernes Stilling og sande Trang. Mesterne ere af anden Mening. Hvad er nu det Rette? Hvem berører Sagen meest, Svenden eller Mesteren? Hvem af dem bør afgjøre et saa vanskeligt Spørgsmaal? Jeg svarer: det Rigtigste fra et demokratisk Standpunkt er det, som er overeensstemmende med Pluralitetens Bedste i den paagjeldende Næringsvei, uden Hensyn til om denne Pluralitet dannes meest af Svende eller Mestere, og under Forudsætning af, at den fattede Beslutning kan vinde den lovgivende Magts Bifald.

Jeg troer saaledes, at Bestemmelsen om at vinde

Mesterret burde overlades den samlede Bestyrelse i den vedkommende Næringsvei. Naar Svendeklassen traadte ligeberettiget op ved Siden af Mesterne, mon de da havde Aarsag til Klage i denne Retning? Jeg troer Svendene ville svare „Nei," vi ere nu fyldestgjorte her; vi underkaste os villig vore Kammeraters og Mesteres forenede Beslutninger." Den Enkelte maa jo underkaste sig den hele Corporations Villie. Svendene ville ikke oversee det Skuffende, det Intetbetydende, Mesternavnet nu ofte har. De ville mindes det store Antal, som bære dette Navn og som maatte ønske, at Omstændighederne tillode dem atter at træde tilbage i Svendeklassen. Dette kunne de imidlertid ikke, af velbekjendte Aarsager, som det dog her bliver for vidtloftigt at opregne, skjøndt de som Mestere og ofte uden egen Skyld ere fortabte. Men jeg vil gaae et Skridt videre, jeg vil forudsætte, at Mesterne gjorde Afkald paa Medvirken i dette Tilfælde og ganske overlod dette Spørgsmaals Afgjørelse til Svendene, hvad da? Lad os see, hvad der vilde skee. Hvis en Haandtering talte f. Ex. 800 Svende og 200 Mestere, saa vide vi alle, at de 800 Svende nok kunde ønske ogsaa at blive Mestere; eller naar dette var ugjørligt, dog saamange som mueligt af de Dygtigste iblandt dem. Lad os nu antage, at 100 af dem blive Mestere, hvad vil Følgen blive?

Svendene ligesaa lidet som enhver Anden ville tvivle paa, at det vil fattes paa Concurrence og deraf følgende Nedsættelse af Prisen, hvor 200 Sælgere faldbyde de samme Artikler; men stiger Tallet til 300, uden at Arbeidet forøges, hvorom her ikke er Tale, og som ikke vil skee, fordi Mesternes Antal forøges, saa maa ikke blot enhver af disse nøies med 2/3 Dele af hvad hver af de tidligere Mestere havde, men disse 2/3 Deel ville som Følge af den stigende Concurrence blive slettere betalt, saa det er ingenlunde overdrevet, naar man i dette Tilfælde regner, at Betalingen vil reduceres ikke faa pCt. af hvad den var forhen. — Hvis man endvidere ville antage, fraregnet Arv eller anden Familie-Indtægt, at af de første 200 Mestere 1/10 Deel eller 20 ville tidligere have seet sig istand til at arbeide sig frem til en taalelig velhavende Stilling, saa kan man være overbeviist om, at ikke 10 eller 1/30 af de 300 ville naae dette Maal nu. Svendene ville meget godt kunne ogsaa forstaae dette. Naar der hertil føies det Onde, som denne Tingenes Stilling medfører, at Fortjenesten ved en Fordeling af Arbeidet, saaledes at en Mester vælger eet, en Anden et andet specielt Arbeide vanskeliggjøres; ligesom, at Anvendelsen af Maskineri forsaavidt dette kan benyttes, besværliggjøres og bliver dyrere ved at Arbeidet spredes i flere Værksteder, saa

ere disse Omstændigheder kun yderligere Beviser for, at Nettooverskuddet maa end mere forringes.

Ordsproget siger, at naar det regner paa Præsten, saa drypper det paa Degnen. Anvendt her, betyder det altsaa, har Mesteren Fortjeneste, saa faaer Svenden ogsaa godt heraf, men bliver Mesteren en Stymper, kan Svenden umuelig staae sig vel. Skulle Svendene ikke ogsaa kunne indsee Rigtigheden af denne Sag, eller vil Nogen kunne modsige denne? Og hvad vil Følgen blive, naar Svendeklassen er bleven overbeviist om, at Mesternes saavel som deres egne ekonomiske Vilkaar maae vorde slettere i Forhold som Mesternes Antal forøges, og at deres saavel som hele Standens Velvære og Anseelse nedsættes derved i Samfundet? Den kan kun blive, at Svendeklassen som en Heelhed betragtet, vil arbeide derhen, at Mesternes Antal ikke forøges.

Ja, jeg vil endog paastaae, at Svendenes Bedste fordrer, at Mesternes Antal efterhaanden indskrænkes; først da, og naar samtidigt hermed Svendeklassens Antal reguleres efter det havende Arbeide, en Sag, som jeg antager de i Forening med Mesterne ligeledes ville blive Herrer over, først da siger jeg, kan deres Kaar forbedres, uden at det skal skee ved Almisse; først da vil Mesterne, efter min individuelle Anskuelse, blive Standens rette Repræsentanter; jeg mener saa-

danne Mestere, som ikke ere nødte til at taale Alt, hvad man byder dem, naar de blot kunne see Leilighed til at fortjene saameget, som de og Deres behøve for at friste Livet i de nærmest kommende Dage; Mestere, som ikke bukke dybt for, og ubetinget troe paa hvad der kommer fra en galloneret, en betitlet eller lærd Desmers Mund; Mestere, som, naar der handles om Statens og dermed deres egne Anliggender, ikke kastes Vrag paa i den Grad, at man foretrækker næsten hvilkensomhelst studeret lille Herre for den gjennem Tid og Arbeide erfarne Graaskjæg; Mestere endelig, som naar Lykken tilsmiler dem og lader dem, paa en eller anden Maade, blive Herrer over Penge, da ikke derfor blues ved deres tidligere Erhverv, og ganske eller for en Deel forlader dette, for at kaste sig ind i Pengekastens Region; men forblive deres Stand troe, og tabe ikke den Kjærlighed og Hengivenhed, som de tidlige nærede for den, og uden hvilken ingen Haandtering kan fremmes, som den bør. Først da ville vi ogsaa finde Svende, som ere tilfredse med deres Stilling, hvis Kaar ere bedre, og hvis Arbeide er langt lettere end det store Antal af vore nærværende Mestere; Svende, som maae erkjendes for Folkets ægte Repræsentanter i Nationens store Raad, hvor de aldrig burde mangle, naar Folket skal være rettelig og alsidigt repræsenteret. Alt dette ville Svendene

snart begribe, kan kun naaes ved en Ordning af Arbeiderforholdene, som ikke bør udgaae fra noget af høit betitlede Herrer bestaaende Organ, men fra deres egen Midte, fordi de kun kjende deres egen Trang bedst, og fordi Ordningen af deres nærmeste Anliggender er det første Skridt, som bør gjores paa Selvregjeringens Vei, som vi ere slaaede ind paa, uden at der derfor tabes af Sigte den Indordning af den Enkeltes Interesse under det Hele, som de overordnede Organer og deriblandt, som sidste Instants, National- eller Rigsforsamlingen vil have at varetage.

Et andet Exempel paa, hvorledes Forholdene ville gestalte sig under en saadan Ordning i Arbeidet, kan det Følgende afgive. Jeg gaaer ud fra, at en Folkeregjering vil i Virkeligheden overlade alle mueligeAnliggender, som uden at det Hele derved skades, kan overlades til Styrelse af de enkelte Dele af Samfundet til disse. Det er kun ad denne Vei, at Forretningsgangen simplificeres og Embedsmændenes Tal kunne indskrænkes. Men idet jeg saaledes antager, at de omhandlede Foreninger eller Corporationer ville gives en vis Myndighed og visse Rettigheder, vil der paa den anden Side kunne samtidigt hermed paalægges dem Pligter, som nu ere dem fremmede. Nogle af disse meest fremtrædende specielle Pligter og Rettigheder

foruden de alt nævnte, kunde da maaskee blive, at der blev overdraget Fordelingen af visse Skatter og Afgivter til Staten mellem dem selv indbyrdes, at der kom til at paaligge dem Omsorgen for den dem tilhørende Ungdoms Underviisning og Opdragelse, ikke blot for Mesternes og Svendenes egne Børn, men ogsaa for de, der som Lærlinge optages i Foreningen eller Korporationen. Ligeledes ville Fattigforsørgelsen for deres eget Vedkommende passende kunde overlades dem.

Naar Alt foregik under en med constitutionelle Former omgiven Statsstyrelses Control, og altsaa med stadigt Hensyn til hele Statens Formaal, hvo vil da være blind for de velsignelsesrige Frugter, som ville fremvoxe af en Tilstand som den, der her er paapeget. — Men der kan paavises nogen Authoritet, som skulle kunne være saa vel skikket til at fordele en Formueskat blandt Haandværkerne som disses egen Bestyrelse? og da selv Mænd, som vi ansee for Ikke-Frisindede, have nu udtalt sig for den, saa ville vi vel snart faae med den at gjøre. — Eller er der Nogen, som da ville frygte for, at Barnet kun benyttedes til at tjene Penge med, uden at der saaes hen til dets aandelige Udvikling og dets Fremtid? Er der Nogen, som da ville troe paa, at en Tilstand, som nærmer sig Ladegaardens, er taalelig, eller at denne og endnu

værre Steder ville blive saa stort et Antal Svendes Ophold, som nu finder Sted? Eller som kunne frygte for, at den Lod, som en altfor stor Deel af vore gamle Mestere nu maae tage til Takke med, ikke ogsaa ville forbedres? Nei, jeg holder mig forvisset om, at ingen Arbeider vil være saa kortsynet, at han ikke vil finde sig beroliget her; og da han bedst veed, at bedømme sin egen Stilling, saa lad os blive staaende herved, lad de Høilærde beholde deres Mening for sig indtil videre; engang ville vi vel komme til at forstaae hinanden.

At Anarchi og Oprør, som de vi i dette Aar have opleyet og seet foregaae paa mange Steder, hvor Arbeiderne forgjæves raabte om Forandring i deres Stilling, da vilde være fjernede fra os fra denne Side, følger af sig selv. Thi under hvad Paaskud skulle en Stand, som i den Grad som her er paapeget, var givet Leilighed og Magt til at bestemme sine egne Anliggender, kunne ville forsøge at trodse Samfundslove, som ikke vare den foreskrevne og paatvunge af Andre med deres Fornødenheder ubekjendte Organer, men som den selv havde den væsentligste Andeel i. Nei, tvertimod vilde det vise sig, at vore lavere staaende Stænder ikke staae tilbage for de høiere Stillede i Lydighed mod Loven, naar denne kun ikke er affattet saaledes, at en enkelt Classes Interesse er frem-

met paa de Andres Bekostning. Og hvilken Skole vil ikke her gives for Dannelsen af By- og Districts- eller National-Repræsentanter. — Værer forvissede om, at disse dannes ikke ene paa Universitetet eller i Embedscontoirerne. Ville vi have paalidelige og sande Repræsentanter, saa maae vi ikke undlade ogsaa at søge dem i Folkets egen Midte, til samme Tid vi benytte den Kundskab og høiere Indsigt i Forholdene, som Mænd, dannede og udgangne fra hine Steder, maae antages at være i Besiddelse af.

Jeg veed meget vel, at der vil kunne reises mange Spørgsmaal endnu i denne Sag, men haaber at skulle kunne besvare dem paa en tilfredsstillende Maade. Jeg tør imidlertid ikke udstrække nærværende Skitse til et større Omfang, og slutter derfor med et Par almindelige Bemærkninger.

Jeg haaber, at det Foregaaende vil vise, at jeg ikke ønsker at fremkalde nogen eensidig eller fra det hele Samfund isoleret staaende Institution. Saadanne, veed jeg fuldtvel, kan og maa ikke bestaae i vore Dage. Mit foregaaende politiske Liv maa borge for, at jeg ikke tænker derpaa. Jeg har saaledes intet Øieblik tabt af Sigte det Krav, som Landboerne, der i de kommende Rigsforsamlinger ville udgjøre Fleertallet, ville kunne gjøre paa en udvidet Næringsfrihed

paa Landet; men vi ville ganske vist komme overeens herom med dem, thi vi ville ikke andet end Gjennemførelsen ogsaa i Kjøbstæderne af det samme Princip, som Landbostanden maa benytte for at gaae frem: vi ville Selvregjering. Det enkelte Individ, den enkelte Corporations Fornødenhed, udtalt igjennem Associationen. Denne, vide vi, er allerede ikke uden Resultat virksom i „Bondevennernes Selskab". Men som bekjendt, næres der fra flere Sider ikke liden Frygt for dette Selskab. Jeg troer, at denne for en stor Deel maa tilskrives den mere eensidige Maade, hvorpaa Sagen nu behandles der, i det Selskabets Virksomhed, ifølge den Maade det er fremstaaet paa, og med Hensyn til de Forhold, under hvilke det dannedes, kun kan virke oppositionelt, og kun træder fordrende op. Hvis derimod en Omorganisation af Selskabet fandt Sted (hvad det dog ikke er min Mening at tilraade i dette Øieblik), saaledes at den hele Landbostand blev under Eet ligelig repræsenteret, medens denne større Repræsentation atter støttede sig til to mere specielle, hvoraf den Ene fremgik af de ringere Landboklassers Midte, hvis Interesser og Stilling ere omtrent eens, den Anden, i Modsætning hertil, fra de i Formue og borgerlige Forhold bedre stillede Classer, saa troer jeg, at Frygten og Uvillien, som nu fra mere end een Side næres mod „Bondevennernes

Selskab", ville bortfalde. Og jeg troer, at Selskabet vilde sikkrere og fuldstændigere naae sit Maal, som er Forbedring af de lidende Classers Kaar, og disses saavelsom den hele Stands Fremgang i Oplysning og Velvære, hvis det slog ind paa denne Vei; thi lykkedes det end ikke at overbevise Godseierne om Nødvendigheden af at imødekomme de ringere Classers Fordringer inden visse Grændser, saa ville snart andre Stemmer udenfor Landbostanden hæve sig for den med saameget større Kraft, saa det Rette dog ville seire. Men for at komme tilbage til Hovedsagen, vi ville Intet som Landbostanden ikke vil, vi fægte den samme Kamp som de og den hele arbeidende Classe, vi ville intet Monopol, vi ville kun Orden og Beskyttelse af al aandelig saavelsom materiel Eiendom; og dette Resultat ville vi ligesom hine søge at vinde igjennem Associationen. Vi ville da dernæst benytte den vundne Stilling til derfra at hævde og fremme Familielivet og med det en saa høi Grad af patriarkalsk Myndighed i Samfundet som vore øvrige nye Forhold ville tillade. At Udbredelsen af en ægte christelig Religionsfølelse i Forening med en Samfundet heldbringende Moral vil lettes ad den betegnede Vei, vil Ingen som kjender Menneskene, som de i Virkelighed ere, tvivle paa.

Og jeg kan spørge de, som maatte mene, at der er

stillet Samfundet end større Opgaver at løse, om der ikke i det Foreslaaede er anviist enhver god og Samfundets Pluralitet heldbringende nye Idee, Leilighed til at gjøre sig gjeldende? De, som mene, at saadanne nye Spørgsmaal foreligge allerede nu, eller at de om en kort Tid ville foreligge os til Afgjørelse, de kunne dog umuelig ønske dem afgjorte paa anden Maade end gjennem Folkets egen Discussion og Beslutning. Men det er jo netop Folket selv jeg ønsker kaldt frem til at varetage dets egne Anliggender.

Og nu, min kjære Medarbeider med Haand eller Hoved, Høi eller Lav; nu beder jeg Dig skjænk disse Blade Din Opmærksomhed og raadslaae med Din Lige om dem, Du vil da ikke kunde miskjende min Bestræbelse for at hæve Dig op i Staten til den Plads, der tilkommer Dig med Rette, men som nu er Dig berøvet. Du kan ikke undlade at bemærke, at jeg kun har villet foreslaae en Maade til at hæve Mesternavnet til et Hædersnavn langt ærefuldere at bære end hine tomme Titler blandt de „høiere Classer", der i mine Øren lyde som Narrebjelder; — lige som at jeg ønskede at vise Svenden og Arbeideren en Vei til deres Plads som agtværdige og betydningsfulde Borgere i Staten. Har Du nogensinde med Opmærksomhed fulgt Verdensbegi-

venhederne og lagt Mærke til, hvad der fremkalder Handelsomvæltninger og iagttaget Pengenes Tiltrækningslov, saa vil Du ikke tvivle paa, at vi just ved Orden og Sikkerhed lokke Virksomhed og dermed Pengene til os. Vi ville ikke som hine store i denne Retning ulykkelige Stater see dem forsvinde, vi ville ikke som de behøve at tye saa ofte til Staten om Hjelp. Du vil see Pengemanden komme selv til Dig. Han vil frivillig og tillidsfuld tilbyde Din Næringsvei de Midler, den maatte behøve for at virke med Held, hvis disse skulle savnes hos den, — til samme Tid at Arbeidet vil formere sig. Vi ville saaledes være fritagne for det frygtvækkende, det rædselfulde Skue af en afkræftet Stat, som atter og atter har gjort forgjæves Forsøg paa at tilfredsstille Masernes Krav paa Arbeide og Brød, men som kun har lært at indsee, at den var stedse hidtil paa urette Vei, uden at den derfor har udfunden den rette endnu.

Men der er ingen Tid at tabe. Hvis mit Forslag tiltaler Dig, hvis Du vil tage Deel i Afgjørelsen af Dine egne Anliggender, saa husk paa, at vi snart kunne tælle Dagene til den første Rigsforsamling træder sammen. Har Du ikke allerede da handlet forinden ved at indvirke paa Valget af dens Medlemmer, saa beklag Dig ikke over hvad der da vil skee.

☞ Pag. 12 Lin. 10 fra oven staaer: **ikke Ubegunstigede** læs: **ikke Begunstigede.**